

Яцишин С. Р., к.е.н., доцент

Хаблюк О. А., к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Формування облікової політики є непростим і важливим етапом в діяльності суб'єкта господарювання, який є дуже трудомістким та відповідальним, оскільки впливає на фінансові результати та ефективність діяльності загалом. Економічно обґрунтована політика дає змогу суб'єкту господарювання впливати на ефективність використання своїх ресурсів та на фінансово-економічні показники своєї діяльності.

Щоб у повному обсязі розкрити всі аспекти формування облікової політики підприємства, необхідно розглянути її в контексті організації бухгалтерського обліку, оскільки це – методична стадія організації обліку.

Найбільш ґрунтовно проблеми формування облікової політики розглянуті у працях Ф. Ф. Бутинця, Г. М. Давидова, П. Є. Житнього, М. С. Пушкаря, В. В. Сопко, В. Г. Швеця. У роботах інших авторів представлені також результати досліджень окремих аспектів удосконалення системи бухгалтерського обліку. Однак окремі аспекти цієї проблеми залишаються дискусійними і потребують подальших досліджень. Це, зокрема, стосується методики формування облікової політики на вітчизняних підприємствах.

На думку різних вчених, формування облікової політики суб'єктів господарювання відбувається у декілька етапів. Зміст виділених ними етапів є дещо подібним, але різниця в тому, що кожен з науковців по-

різному групує основні дії і процеси, які мають бути виконані на тому чи іншому етапі. *Вважаємо*, що найбільш вдалим є поділ на такі етапи:

1. Організаційний етап. На цьому етапі приймається рішення про виконавчий орган (комісію), яка займатиметься розробленням облікової політики та її документальним оформленням у вигляді наказу (розпорядження чи положення); визначаються його функції, обов'язки та права, здійснюється безпосередній розподіл обов'язків між членами комісії; встановлюються службові зв'язки бухгалтерської служби з іншими функціональними та виробничими структурами, підрозділами підприємства.

2. Підготовчий етап, тобто визначення, з яких питань підприємство повинно прийняти ті чи інші рішення в частині облікової політики; аналіз практики використання окремих способів ведення обліку; підготовка та видання наказів та розпоряджень з питань, які не оформлені раніше згідно з діючими правилами.

3. Етап аналізу та визначення передумов облікової політики; зокрема досліджуються установчі документи, які слугують підґрунтям для формування облікової політики (оскільки їх відсутність чи недотримання юридичних норм їх оформлення унеможливають формування облікової політики суб'єкта господарювання); визначення центрів відповідальності.

4. Етап визначення об'єктів бухгалтерського обліку, щодо яких повинна бути розроблена облікова політика, тобто встановлення об'єкта облікової політики, оскільки кожне конкретне підприємство має свою специфічну сукупність об'єктів бухгалтерського обліку;

5. Етап виявлення, аналізу та оцінювання зовнішніх та внутрішніх факторів, під впливом яких здійснюється вибір способів ведення бухгалтерського обліку; залежно від складу об'єктів обліку виявлення конкретних умов, явищ і процесів, які впливають на розроблення облікової політики; виявлення загальних тенденцій розвитку економіки, стратегії розвитку суб'єкта господарювання тощо.

6. Етап вибору та обґрунтування вихідних положень побудови облікової політики – аналіз загальноновизнаних припущень щодо побудови облікової політики з точки зору виявленої на попередньому етапі сукупності факторів; за умови їх адекватності ці припущення закладаються в основу облікової політики.

7. Етап визначення переліку елементів, які відповідають конкретним об'єктам бухгалтерського обліку.

8. Етап ідентифікації потенційно придатних для використання підприємством способів ведення бухгалтерського обліку за кожним прийомом і для кожного об'єкта обліку – вибір потенційно придатних до використання підприємством способів, методів та процедур ведення бухгалтерського обліку, зокрема щодо організаційних, технічних та методичних аспектів облікової політики (розроблення форм нетипових первинних документів, порядку документообороту та схем документообігу, методів оцінювання окремих об'єктів обліку тощо).

9. Етап оформлення облікової політики – обрана облікова політика отримує відповідне оформлення у вигляді наказу, положення чи розпорядження, щоб були задоволені формальні вимоги до оформлення, тобто із дотриманням загальноприйнятих вимог діловодства.

10. Заключний етап – контроль за впровадженням та виконанням норм та положень обраної облікової політики; виявлення за необхідністю недоліків та порядку внесення змін у базовий наказ про облікову політику; визначення відповідальності за порушення положень облікової політики.

Вважаємо, що власник або керівник (уповноважений власником) при формуванні облікової політики, може створити, якщо це доцільно, спеціальну комісію з розроблення облікової політики. До її функцій має входити:

- аналіз господарської ситуації та законодавства;
- відслідковування змін у системі бухгалтерських стандартів;
- аналіз нових способів ведення обліку з точки зору їх придатності для використання на підприємстві;
- надання пропозицій про встановлення або зміни облікової політики; підготовка відповідних розпорядчих документів;
- аналіз виконання обраної облікової політики.

Безпосередню участь при формуванні облікової політики, а також відповідальність за її формування, як правило, беруть на себе директор і головний бухгалтер. До складу комісії повинні входити фахівці не лише із бухгалтерської служби, але й інших функціональних підрозділів та відділів, в тому числі фінансового, юридичного, відділу внутрішнього

аудиту, інженерно-технічна, планово-економічна та інші служби підприємства, які відповідальні за планування таких важливих показників, як собівартість виробленої і реалізованої продукції, класифікації витрат, амортизації, а також розробляють і вносять свої пропозиції з питань формування облікової політики. В разі необхідності можна залучати до розроблення облікової політики спеціалізовану організацію (аудиторську, бухгалтерську) або незалежних експертів.

З обліковою політикою підприємства повинні бути ознайомлені: керівник підприємства, який несе відповідальність за її формування; бухгалтер підприємства, за участю якого можна грамотно та всебічно обґрунтувати зміст облікової політики; аудитор, оскільки облікова політика є одним з об'єктів дослідження, з вивчення яких розпочинається процес аудиторської перевірки; податковий інспектор, адже від багатьох принципів облікової політики залежить порядок формування того чи іншого об'єкта оподаткування.

Підприємство повинно забезпечити незмінність облікової політики протягом всієї господарської діяльності. Доцільність зміни того чи іншого параметру облікової політики комісія має встановити під час обов'язкової річної інвентаризації, а якщо їх розробляє аудиторська фірма, то під час аудиторської перевірки. При цьому слід пам'ятати, що такі зміни можливі у випадках, передбачених пунктом 9 П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах».

Таким чином, створення облікової політики на підприємстві – дуже трудомісткий і відповідальний процес. Адже підприємству не один рік доведеться працювати, враховуючи свої активи та зобов'язання згідно з розробленою обліковою політикою. Формування облікової політики здійснюється під впливом багатьох факторів та передбачає визначення основних принципів, форм, методів та процедур, а також основних її елементів за окремими етапами.

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

Львівська державна фінансова академія, Україна

Політехніка Лодзька, Польща

Жешівський університет, Польща

Державна вища технічно-економічна школа

ім. Броніслава Маркевича в Ярославі, Польща

Державний освітній заклад вищої професійної освіти

«Санкт-Петербурзький торгово-економічний інститут», Росія

Шауляйський університет, Литва

Шауляйська колегія, Литва

Каунаська колегія, Литва

ФІНАНСОВО-ПОДАТКОВІ МЕХАНІЗМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА

VI Міжнародна науково-практична конференція

10-11 листопада 2011 р., Львів, Україна

Збірник тез наукових доповідей

Том 2

Львів – 2011

Редакційна колегія:

П.Ю. Буряк, проф., доктор економ. наук (*головний редактор*)

П.М. Гарасим, проф., доктор економ. наук

О.М. Піхоцька, доц., кандидат економ. наук

Л.Є. Альошина, доц., кандидат економ. наук (*науковий редактор*)

А.Є. Жмуркевич, доц., кандидат економ. наук (*технічний редактор*)

С.В. Федорова (*літературний редактор*)

**Фінансово-податкові механізми активізації підприємництва :
VI Міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 листопада 2011 р. – Львів :
ЛДФА, 2011.**

Т. 1 : Збірник тез наукових доповідей. – 2011. – 326 с.

Т. 2 : Збірник тез наукових доповідей. – 2011. – 308 с.

У збірнику представлені тези наукових доповідей учасників VI Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансово-податкові механізми активізації підприємництва», яка відбулася у Львівській державній фінансовій академії 10-11 листопада 2011 року.

Снопко Ю. Н. Профессиональное суждение: роль и различия в бухгалтерском учете и аудите.....	295
Черничук Л. В. Складові індустрії обліково-аналітичного забезпечення	298
Яцишин С. Р., Хаблюк О. А. Етапи формування облікової політики підприємства.....	301
Яцків М. І. Державний фінансовий контроль, ревізія: законодавче забезпечення та практика реалізації.....	305